

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א"ט

ערב שבת קודש
פרשת וישב
חג הגאולה י"ט בכסלו התשע"ד

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

לשנה טובה בלימוד החסידות ובדרכי החסידות תכתבו ותיחתמו

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ט בכסלו ה'תשע"ד - כ"ו בכסלו ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ט בכסלו	הלי טוירות פרק י-ב.	הלי טומאת צרעת פרק י.	מל"ת רסז. רסח.
ש"ק	כ' בכסלו	פרק יג. הלי שאלה ופקדון.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא.	מל"ת ריט. מ"ע רמד.
א'	כ"א בכסלו	פרק ג-ה.	פרק יב.	מ"ע רמד.
ב'	כ"ב בכסלו	פרק ו-ח.	פרק יג.	מ"ע רמב.
ג'	כ"ג בכסלו	הלי מלוה ולוה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יד.	מ"ע קצו. מל"ת רלד.
ד'	כ"ד בכסלו	פרק ד-ו.	פרק טו.	מ"ע קמב.
ה'	כ"ה בכסלו	פרק ז-ט.	פרק טז.	מל"ת רלט.
ו'	כ"ו בכסלו	פרק י-ב.	הלי מטמאי משכב ומושב.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קצט. מל"ת רמ.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד'	120 ד' לפני הזריחה	
5.04	4.37.7	11.57	11.27	8.49	6.23	5.22	5.00	4.12	ו', י"ט בכסלו
5.03	4.37.4	11.57	11.27	8.50	6.24	5.23	5.01	4.13	ש"ק, כ' בכסלו
5.03	4.37.1	11.57	11.27	8.51	6.25	5.24	5.02	4.14	א', כ"א בכסלו
5.03	4.36.8	11.58	11.28	8.51	6.26	5.24	5.02	4.15	ב', כ"ב בכסלו
5.03	4.36.6	11.58	11.28	8.52	6.27	5.25	5.03	4.15	ג', כ"ג בכסלו
5.03	4.36.4	11.58	11.28	8.52	6.28	5.26	5.04	4.16	ד', כ"ד בכסלו
5.02	4.36.2	11.59	11.29	8.53	6.29	5.27	5.05	4.17	ה', כ"ה בכסלו
5.02	4.36.1	11.59	11.29	8.53	6.29	5.28	5.05	4.17	ו', כ"ו בכסלו

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
4:01	5:16	4:15	5:17	4:05	5:15	4:20	5:19	4:01	5:16
4:00	5:15	4:14	5:16	4:03	5:14	4:18	5:18	4:00	5:15

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יור: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

חידושה של חב"ד

למה התכוון אדמו"ר הזקן באגרתו הידועה ברמזו לבעל-שם-טוב, המגיד, ועליו עצמו? • כיצד ייתכנו קטרוגים למעלה והתנגדות למטה אחר גילוי בחינת הכתר בתורתו של הבעל שם טוב? • מדוע לא דיי בעניינו של המגיד, וכיצד מביאים לפדיית כל יהודי מהגלות? • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

קצוות - לחבר עומק רום עם עומק תחת, רזין דרזין דאורייתא עם אנשים פשוטים, כאמור לעיל (סעיף ל"א בגוף השיחה) שהשפיל את עצמו להתעסק עם ילדים קטנים לומר עמם אמן יהא שמיה רבא, וכמו כן התעסק עם פשוטי העם, והשתדל לפעול עליהם לברך ולהלל להקב"ה עלידי אמירת "ברוך השם", "געלויבט דער אויבערשטער", וכיצא בזה, וכפי שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר באחד המאמרים² פירוש הבעש"ט במה שכתוב³ "ואתה קדוש יושב תהילות ישראל", שעלידי "תהילות ישראל" נעשה "ואתה קדוש יושב", כפי שמאריך שם בכל סיפור המעשה. ועל-דרך זה היתה הנהגתו גם לאחר התגלותו.

אמנם, כיוון שהנהגה זו נשארה באמצע בין שני הקצוות, היתה נתינת מקום שיתעוררו ענייני קטרוגים - כפי שמצינו בביאורי החסידות שהיה קטרוג למעלה על כך שמפיצים רזין דרזין דאורייתא עד לאנשים פשוטים, ומזה נמשך גם הקטרוג למטה, כידוע⁴ שבזמן הבעש"ט היו טענות (קטרוגים) על כך שמפליאים במעלתם של אנשים פשוטים, שיכולים להגיע לדרגות נעלות, ועד למעלה יותר מתלמידי חכמים ורבנים. ובעומק יותר:

א. ידוע המכתב שכתב רבינו הזקן בצאתו לחופשי¹, שבו מזכיר אודות הבעל שם טוב (בנוגע למאסר, "אשר שמו פניהם ללחום על תורת הבעל שם טוב"), וממשיך, שב"יום הילולא רבא של רבינו הקדוש נ"ע", "כשקרית... פדה בשלום נפשי... יצאתי כו".

והיינו, שבמכתב זה מקשר ג' עניינים: (א) תורת הבעש"ט, (ב) יום ההילולא של המגיד, (ג) ואמירת רבינו הזקן "פדה בשלום נפשי".

אמנם, יש חילוק בין ג' העניינים הנ"ל - שהעניין של תורת הבעש"ט נזכר במכתב רק בכללות, ובנוגע לסיבת המאסר; ואילו עניין יום ההילולא של המגיד, ועניין אמירת רבינו הזקן "פדה בשלום נפשי" - קשורים עם הגאולה, שעלידם נפעלה הגאולה די"ט כסלו, ש"אור וחיות נפשנו ניתן לנו", עלידי תורת החסידות "אשר הנחילנו אבותינו הקדושים... והיא היא תורת הבעש"ט ז"ל", שתוכל להיות הפצת תורת החסידות באופן שהולך ומתפשט.

ב. ויש לבאר עניין זה על-פי החילוק באופן הנהגה של הבעל שם טוב, המגיד ואדמו"ר הזקן, שהם ג' אופני הנהגה שעלידם נפעל כללות עניין "פוצו מעינותיך חוצה":

הנהגתו של הבעש"ט היתה באופן של שני

(2) ד"ה ואתה קדוש בסה"מ אידיש עמ' 138 ואילך.

(3) תהילים כב, ד.

(4) ראה "התמים" ח"ב עמ' סט ואילך. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג עמ' תנא ואילך. ח"י עמ' קלט. ועוד.

(1) נדפס באג"ק שלו ח"א עמ' צח. וש"נ (חלקו נעתק ב"היום יום" יט כסלו).

יכולים להסביר לו את העניינים היותר נעלים שבתורה, אפילו אם לעת-עתה אינו שייך עדיין לקיום המצוות, וברור הדבר, שלהיותו אדם שכלי, הרי זה יחדור בשכלו, וסוף-כל-סוף יביא הלימוד לידי מעשה, שתהיה אצלו שינוי ההנהגה, ויעסוק בקיום המצוות בפועל.

ג. ועל-פי זה מובן החילוק שבין ג' עניינים הנ"ל – תורת הבעש"ט, יום הילולא רבא של המגיד, ואמירת "פדה בשלום נפשי" על-ידי רבינו הזקן:

מצד תורת הבעש"ט ישנה עדיין הגבלה שהעניין יישאר למעלה, בעולם הקדושה, ולא יומשך למטה – שזהו עניין של "בית האסורים" (דקדושה), כיוון שזהו עניין של מדידה והגבלה, הנה עד כמה שהדבר המוגבל יהיה גדול, הרי זה נחשב ל"בית האסורים" לגבי הבל-גבול דאין-סוף. ולאחרי זה בא העניין של "יום הילולא רבא" –

שהילולא היינו חתונה, שעניינה הוא המשכת כוח האין-סוף⁹, שהרי תכליתה של חתונה (כמבואר בפוסקים¹⁰ הטעם שאין מברכים על קידושין, כיוון שזהו רק הכנה והקדמה לתכלית הכוונה) – שיהיו בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, ואז נמשך הדבר באופן נצחי, כמאמר רז"ל¹¹ "כל שהוא תלמיד חכם ובנו... ובן בנו... שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם, שנאמר¹² ואני זאת בריתי וגו' לא ימוש מפך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם".

ועל-פי האמור שהתכלית אינה החתונה כשלעצמה, אלא שלאחרי זה יומשך בפועל למטה – הנה זהו תוכן עניין אמירת רבינו הזקן "פדה בשלום נפשי" ("כשקריתי... פדה בשלום נפשי"), כי עניין "פדה בשלום נפשי" הוא באופן ש"ברבים היו עמדי", כפירוש הירושלמי שגם האנשים שהיו נגד דוד, התהפכו להיות "עמדי" (כנ"ל סעיף ז' בגוף השיחה), וזוהי גם פעולת ההבנה וההסברה של תורת חב"ד בתורת הבעש"ט, שגם אלו שהם מנגדים לדוד מלכא משיחא, יתהפכו להיות

התחלת התגלות תורת החסידות על-ידי הבעש"ט הוצרכה להיות כפי שהעניינים הם בספירת הכתר⁵, שלמעלה מהשתלשלות. אך כאשר ספירת הכתר נמשכת למטה, הרי זה באופן שה"כלים" אינם יכולים להכיל זאת, ובמילא נעשה עניין של נפילה כו'. וכידוע⁶ בעניין הכתרים דתוהו, שכאשר ירדו למטה נעשה העניין ד"וימת" – "מאן דנפיל מדרגיה איקרי מית".

ולכן היו צריכים אחר-כך לפעול המשכת העניין בסדר והדרגה, שיומשך על-ידי ספירת החכמה בסדר השתלשלות כו'.

ועניין זה נעשה על-ידי המגיד ואדמו"ר הזקן⁷: המגיד קבע סדר הנהגה להעמיד תלמידים בלומדו עמהם נגלה וחסידות, ובאופן שהוא בעצמו ישב במקומו, ולא נסע בכל ערי השדה⁸, כך שגם האנשים הפשוטים שהיתה לו שייכות עמהם, היו צריכים להיות במעמד ומצב של עליוי והתעוררות לבוא למעזריטש אל המגיד.

ולאחרי כן בא אדמו"ר הזקן והתחיל לבאר את הרוזן דאורייתא של תורת הבעש"ט באופן של הבנה והשגה, ועד שלא זו בלבד שהשכל של נפש האלוקית יבין זאת, אלא גם השכל של נפש הבהמית יבין זאת.

ובפשטות – ההוספה של חסידות חב"ד היא: לא זו בלבד שצריכים לדעת שישנו העניין של פנימיות התורה, ומצד פנימיות התורה יכולים גם אנשים פשוטים להגיע להדרגות היותר נעלות, ובמילא צריכים לעזור להם כפי האפשרי, אפילו על-ידי טובה גשמית, כיוון שישנו אצלם ניצוץ אלוקי שאודותיו הובטח ש"לא ידח ממנו נידח" – שזהו עניין של תורה ללא הסבר בדבר;

אלא תורת חסידות חב"ד מבארת באריכות הביאור איך שיכולה להיות מציאות שיהודי נמצא במעמד ומצב של "נידח", היינו שעל-פי תורה שהיא תורת חסד, הרי הוא "נידח", ואף על-פי-כן, מצד ההבטחה ש"לא ידח ממנו נידח",

(5) ראה כתר-שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סש"ו ואילך. וש"ב.

(6) ראה ל"ת להאריז"ל ס"פ וישלח. ועוד.

(7) ראה זח"ג קלה.ב. הנסמן באג"ק ח"ב ס"ע ד.

(8) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ס"ע תג (נעתק ב"היום יום" ג כסלו).

(9) ראה לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך. ובכ"מ.

(10) ראה רא"ש כתובות פ"א סי"ב.

(11) ב"מ פה, א.

(12) ישעיהו נט, כא.

בעולם העשייה, שאינו בערכו כלל. וזהו החידוש של תורת החסידות – שגם כאשר ישנו "תינוק שנשבה בין הנכרים", כדאיתא במסכת שבת¹⁹ שהוא במעמד ומצב שאינו יודע כלל את עניין התורה והמצוות, ולא שייך לומר עליו שיש חילוק בין שוגג למזיד – הנה בדרך אור ובדרך של שלום דווקא פודים אותו מבין האומות,

ואל יהי דבר זה קטן בעיניך – שהרי זה "כאילו פדאני לי ולבני כו", היינו שבוה תלויה גם גאולת השכינה.

וזהו כללות עניין הצדקה, כפי שמבאר רבינו הזקן באיגרת הקודש²⁰, ומוסיף: "ובפרט צדקת ארץ-ישראל (ארץ החיים)²¹ שהיא צדקת ה' ממש, כמו שכתוב²² תמיד עיני ה' אלוֹקֵיךְ",

והיינו, שנתנית הצדקה היא באופן שפועלים בארץ עניין של חיים ("עס מאכט די ארץ לעבעדיק"), ופועלים עניין "עיני ה' אלוֹקֵיךְ בה" לא רק בראש-השנה, אלא באופן שנמשך "מראשית השנה ועד אחרית שנה"²² בהמשך אחד, כך שאין חילוק בין המעמד ומצב בראש-השנה למעמד ומצב של בחינת אחוריים וחינוניות של כל השנה, "והיא שעמדה לנו לפדות חיי נפשנו" – לפדות את כל אחד מישראל ממעמדו ומצבו, אפילו מי שנשבה בין האומות,

ובאופן של "פדה בשלום", שעלידי זה פועלים ש"ברבים היו עמדי", שגם אנשי אבשלום נעשו אנשי דוד, ובלשון הכתוב (בהפטרה)²³ "ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ .. והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלוקים ועבדי דוד מלך עליהם",

שכל זה נעשה עלידי העבודה בתורה ומצוות עתה, ויתגלה בכיאת משיח צדקנו בגלוי לעיני כשר, בעגלא דידן, למטה מעשרה טפחים.

(חלק מהתועודות י"ט בכסלו תש"כ. תורת-מנחם כרך כז, עמ' 207-202 – בלתי מוגה)

"עמדי", להתאחד עם ה"רועה אחד"¹³ (דוד) וענייניו, ויהיו במעמד ומצב של "העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור", כל שלשת הקווין שעליהם העולם עומד¹⁴, ועלידי זה יפעלו להיות "פדאני לי ולבני מבין אומות העולם".

ד. ובנוגע לפועל:

תורת חסידות חב"ד "היא היא תורת הבעל שם טוב ז"ל" (כמו שכתב אדנ"ע), אלא, שבתורת חב"ד באו הדברים באופן של הבנה והסברה, שעלידי זה היתוסף דבר חדש מעיקרא – שנעשה אופן הבריורים מדרגה לדרגה, כך שאף דבר אינו הולך לאיבוד, ואף אחד מישראל אינו נדחה, כי יכולים להסביר לכל אחד, גם למי שנמצא למטה מטה, ועד לתינוק קטן, באופן המובן בשכל והבנה והשגה שלו, ש"טעמו וראו כי טוב הוי"¹⁵ ("געטלעכקייט איז גוט" [=אלקות זה טוב]), ותחילה מקבל זאת בשכלו, ואחר-כך הרי זה נעשה לימוד המביא לידי מעשה בפועל, שנעשה יהודי לומד תורה ושומר מצוות בחיי היום-יום, ש"זה כל האדם"¹⁶.

וזהו גם מה שנתבאר לעיל (סעיף ט"ו ואילך בגוף השיחה) פתגם רבינו הזקן ש"עובד" באצילות היינו מי שיש לו "געשמאק" [=עונג] בעשיית טובה ליהודי:

יהודי זה נמצא בעולם העשייה, ומובן, ששכל שיהיה במעמד ומצב נעלה בהבנה והשגה כו', הרי איתא בתניא¹⁷ ש"אפילו הוא צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגים", הרי "הוא דבר בפני עצמו", "יש מי שאוהב"¹⁸;

ואילו הוא – נמצא בעולם האצילות, ששם אין מציאות יש, אפילו לא מציאות היש כפי שהיא בעולם הבריאה, ושם עומד הוא בתכלית העילוי. ואף-על-פי-כן, בהיותו באצילות, נרגש אצלו ה"געשמאק" בעשיית טובה ליהודי כפי שנמצא

(13) יחזקאל לו, כד.

(14) אבות פ"א מ"ב.

(15) תהילים לד, ט.

(16) קוהלת יב, ג.

(17) פל"ה (מד, סע"א ואילך).

(18) תו"א ויקהל (בהוספות) קיד, ד.

(19) סח, ב.

(20) סי"ד.

(21) ראה שם סוסכ"א.

(22) עקב יא, יב.

(23) יחזקאל לו, כב ואילך.

מי"ט כסלו לגאולה

גאולת אדמו"ר הזקן קשורה עם הגאולה הכללית

..בביאור שייכות כל הפירושים (גאולת רבינו הזקן, הגאולה דדוד המלך ודוד מלכא משיחא, וגאולת השכינה עם בניישראל) – יש לומר:

תוכנה של גאולת רבינו הזקן בי"ט כסלו היא הפצת המעיינות חוצה, כידוע שעיקר עניין "יפוצו מעיינותיך חוצה" התחיל אחרי פטרבורג. וכיון שעליידי הפצת המעיינות חוצה אתי מר דא מלכא משיחא, נמצא, שגאולת רבינו הזקן ("כשקריתי . . פדה בשלום נפשי . . יצאתי בשלום" קשורה עם ה"פדה בשלום נפשי" דדוד מלכא משיחא, ובמילא גם עם ה"פדה בשלום נפשי" דהקב"ה ובניישראל, "פדאני לי ולבני מבין אומות העולם").

ובעומק יותר – שיפוצו מעיינותיך חוצה הוא התוכן דביאת המשיח וגאולת השכינה ובניישראל, כי, תוכן הפצת המעיינות חוצה הוא שמתגלה בעולם ידיעת אלקות, וככל שהולך ומיתוסף יותר בהתגלות ידיעת אלקות בעולם, הולכים ומתקרבים יותר ל"אותו הזמן (ימות המשיח) . . (ש)לא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד . . כמו שכתוב כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", שלא זו בלבד שהעולם לא יסתיר על אלקות (גלות השכינה), אלא אדרבה, שהעולם יהיה מכוסה לגמרי ב"דעה את ה'" (תכלית השלימות בגאולת השכינה), ועל אחת כמה וכמה בניישראל, ש"יהיו חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם" (תכלית השלימות בקירוב ישראל להקב"ה, "מקרב לי . . היו עמדי").

רק לגשת ולהסב אל השולחן

...ויש להוסיף במעלה המיוחדת של י"ט כסלו בשנה זו מצד מעלת השנה כולה:

שנה זו היא שנה שלימה, שחשון וכסלו שניהם שלמים, וגם שנה תמימה, שנוסף בה חודש העיבור, ובצירוף שניהם יחד נעשה מספר ימיה שפ"ה, מספר ימים הכי גדול ושלם – ריבוי ושלימות המספר בעניינים הקשורים עם בניישראל ועם תורה ומצוות, שהוא לא רק ריבוי ושלימות בכמות, אלא גם ריבוי ושלימות באיכות, ואדרבה, העיקר הוא הריבוי והשלימות באיכות, וממנו נשפע גם הריבוי והשלימות בכמות.

ומזה מובן שכל העניינים בשנה זו הם באופן של שלימות ותמימות, כולל ובמיוחד בנוגע לי"ט כסלו, שעניין "פדה בשלום נפשי" (שלום גם מלשון שלימות) הוא בתכלית השלימות.

...ועוד והוא העיקר – שתיכף ומיד נעשה בפועל ממש "פדה בשלום נפשי גו' כי ברבים היו עמדי", שכל אחד ואחד מישראל הוא "עמדי", עם דוד מלכא משיחא, ועם הקב"ה, "פדאני לי ולבני מבין אומות העולם". ובפרט בימינו אלה – ימות המשיח – שבהם נמצאים עכשיו, וצריכים רק "לפתוח את העיניים", ואז רואים שנמצאת כבר הגאולה האמתית והשלימה בפשטות, וכל בניישראל, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", מוכנים בכל הפרטים ופרטי פרטים "לגשת ולהסב אל השולחן" ("צוגיין און זעצן זיך צום טיש"), שולחן ערוך בכל מטעמים ובכל טוב, החל מענייני הגאולה, לויתן ושוור הבר ויין המשומר, ועוד ועיקר, "לדעת את ה'", "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

(קטעים מ"יחידות כללית" מוצאי י"ט כסלו ה'תשנ"ב – מוגה)

התוועדות תשנ"ב, כרך א, עמ' 390-394)

ניצוצי חג הגאולה

"אם החסירו משהו בעבודת ה' בתקופה שמח"י אלול עד י"ט כסלו... ניתן עוד לתקן ביום י"ט כסלו...", אמר הרבי • הורה: לצרף להתוועדויות י"ט כסלו אורחים שלא מאנ"ש • כשפועלים – מצליחים, אך לא לפרוש מן הציבור... • ניצוצות מתוך התוועדויות י"ט כסלו, לרגל ראש השנה לחסידות

שנה אחר כך, בי"ט כסלו תשי"ג (תורת מנחם כרך ז' עמ' 249) מסביר הרבי:

אף-על-פי שמתבוננים ויודעים עד כמה גדול הריחוק שרחוקים מפנימיות התורה, ומרבתינו נשיאינו... מכל-מקום, כאשר כל אחד יניח את עצמו על הצד, וילמד בשקידה ומסירה ונתניה את המאמרים של הרביים ויתנהג על-פי כללי העבודה שהורו הרביים במאמריהם, מתוך התקשרות אליהם – "הרי זה כמו על-דרך-משל הסומא שהולך אחר הרואה כו", שאז ילך לבטח דרכו, ויתמיד בהליכתו... ויוצאים מהגלות, ונשיאינו בראשינו.

לרוץ לעשות טובה

"בנוגע למעשה בפועל תבע כ"ק מו"ח אדמו"ר מכל אחד ואחד – מבלי להתחשב במעמדו ומצבו; גודל מעלתו ומעלת העניינים שעוסק בהם – שימסור חלק (לא רק מממונו, אלא גם) מגופו, ואפילו מנשמתו, כדי לעשות טובה ליהודי... לרוץ ולחפש בעצמו להציל יהודי, אפילו לשעה קלה, ואפילו בעניין פשוט", אמר הרבי בהתוועדות י"ט כסלו תשי"ד (תורת מנחם כרך יו"ד עמ' 2299).
בי"ט כסלו תשט"ו (שם כרך יג עמ' 1319) ציטט הרבי את דברי הגמרא בשבת קל,א: "כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כו' מוחזקת בידם" – מבלי הבט על המניעות והעיקובים. והוסיף: וענין השמחה מודגש במיוחד בנוגע ללימוד

לימוד המוסיף חשק והבנה

לקראת י"ט כסלו תשי"א שיגר הרבי את המברק הבא (תורת מנחם כרך ב' עמ' 112):

בקשתי מאנ"ש להתועד בי"ט כסלו... בהשתדלות לצרף גם שלא מאנ"ש ולסדר הפצת מעינות דא"ח חוצה.

באותה שנה בעת התוועדות י"ט כסלו (תורת מנחם כרך ב' עמ' 122) אמר הרבי בין השאר:

שעלידי לימוד החסידות פועלים רבות גם בנוגע ללימוד הנגלה שיהיה באופן דתורה לשמה, "סם חיים".

ולא עוד אלא שעל ידי לימוד החסידות ניתוסף חשק – ועלידי-זה גם הבנה והשגה בלימוד הנגלה, שנעשים מוחו וליבו זכים אלף פעמים ככה גם בלימוד הנגלה.

הוכח במציאות

"כבר יצא במופת חי – לאחר 150-200 שנה לקיומה של דרך החסידות – שלימוד תורת החסידות והנהגה בדרכי החסידות מהווים תוספת-כוח בעבודת השם-יתברך, בלימוד התורה וקיום המצוות... "ליראה את ה' אלוקינו" – שעניין זה נעשה על-ידי לימוד תורת החסידות", אמר הרבי בהתוועדות י"ט כסלו תשי"ב (תורת מנחם כרך ד' עמ' 192).

יומם ולילה... אולי יוכל לפעול [ולחדש] עוד משהו בעניין של תורה – שזהו האופן של פריצת גדר בנוגע לעמוד התורה, וכך גם בגמילות חסדים (לא להמתין עד שתכלה נשמתו של הזולת – הזקוק לגמ"ח) ובתפילה עם הציבור...

יהודי רוסיא ילכו בראש

כך סיים הרבי את התוועדות י"ט כסלו תש"כ (תורת מנחם כרך כז עמ' 230-229):

במדינות הנ"ל – "מאחורי מסך הברזל" – ישנם יהודים אשר מבלי הבט על כל הרדיפות ועל גודל ההעלם וההסתר, עומדים הם בתנועה ד"תפליין שבראש"!!... שיתבטלו כל עניני הרדיפות והגזירות וההעלמות וההסתרים, ובקרב ממש יוכלו מתוך חירות אמיתית בכל הפרטים ללמוד תורה ולקיים מצוות באופן דמוסיף והולך ומוסיף אור, עד שיבוא משיח צדקנו ויקבץ נידחנו מארבע כנפות הארץ. וכל אלו שהתענו ברדיפות ועמדו בכל הניסיונות, והעמידו "דור ישרים יבורך", בנים ובנות לומדי תורה ומקיימי מצוות – ילכו בראש לקראת משיח צדקנו, בגאולה האמיתית והשלימה. (כאן ציוה הרבי לנגן ניגון רוסי – וניגן הרה"ת ר' בן-ציון שם-טוב עם כל הקהל הניגון "מי ארמאי אדמורא" [=אנו חיילי הרבי]).

אל תפרוש מן הציבור

בי"ט כסלו תשכ"א אמר הרבי (תרת מנחם כרך כט עמ' 243):

בדורותינו אלו שרואים במוחש שאם רק מתעסקים ורוצים לפעול, אזי מצליחים וההצלחה היא יותר מכפי שמשערים מלכתחילה. אלא שההנהגה צריכה להיות באופן ש"אל תפרוש מן הציבור", והיינו שאף שהתורה ניתנה לכל אחד ואחד, מכל מקום צריך כל אחד לידע שהוא אחד משישים ריבוא אותיות לתורה, כך שהן אמת שבלעדו פסולה חס־ושלום התורה כולה, אבל כדי שתהיה אצלו הקדושה בשלימות, זקוק הוא לכל שאר השישים ריבוא אותיות התורה, ולכן אין לו לפרוש מן הציבור. ואז ילך לבטח דרכו, בדרך המלך, מלכו של עולם

התורה... בנוגע לנגלה בתורה, ועל־דרך־זה – ועל־אחת־כמה־זכמה – בנוגע לפנימיות התורה. בי"ט כסלו תשט"ז (תורת מנחם כרך טו עמ' 275) אמר:

כאשר יוצאים מהתוועדות חסידית צריכה להיות הוספה כלשהי בלימוד החסידות או תוספת בהדרכותיה ומנהגיה. ועד כמה שיהיו כל השיעורים וכל העניינים עד עתה – יש די מקום מספיק להוסיף כהנה וכהנה.

חג נצחי לעתיד־לבוא

בש"פ וישב כ"ף כסלו תשי"ז (תורת מנחם כרך חי עמ' 2329) אמר הרבי:

כיון שאדמו"ר הזקן משווה את י"ט כסלו לחנוכה, הרי מוכח ש"י"ט כסלו הוא יום־טוב שיהיה קיים לעד (לא רק בזמן הגלות, אלא) אפילו בביאת המשיח: .. גם י"ט כסלו שייך לגילויים דלעתיד לבוא... נעשה דבר קבוע דקבוע אינו בטל, שיהיה יום־טוב גם בביאת המשיח, במהרה בימינו.

חידוש גדול השמיע הרבי בש"פ וישב כ"א כסלו תשח"י (תורת מנחם כרך כא עמ' 262):

אם החסירו משהו בעבודה במשך שלשת החדשים [שמח"י אלו עד י"ט כסלו].. אפשר לתקן, להשלים, לשפר ולשכלל זאת ביום י"ט כסלו. ויתירה מזו – עד ליום כ"א כסלו...

'עסק' בתורה ובצדקה

בהתוועדות י"ט כסלו תשי"ט (תורת מנחם כרך כד עמ' 286 ואילך) התייחס הרבי למאמר חז"ל – "העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור", והסיק מכך שנדרשת הוספה בלימוד התורה באופן של "עסק":

– הוא לא ממתין להיות במצב של מנוחה ורוגע, הוא לא ממתין לכבוד ולתארים (שיקראוהו חכם ורב), לכיבודים (יושיבוהו בראש) ויבקשו ממנו לומר שיעור בנגלה או במאמר חסידות – אלא הוא "עוסק בתורה"!

מבלי לחוס על כבודו ועל זמנו, ובידעו שעניין זה נוגע לנפשו ("בנפשו יביא לחמו" – כלשון הפייט בתפילת מוסף דימים נוראים) עוסק הוא בתורה

חסדים ומתפלל עם הציבור" ותהיה גם שנת גאולה – "פדאני לי ולבני מבין אומות העולם".

ולפנייכן (שם עמ' 240):

וזוהי גם ההוראה על כל השנה כולה – בהתאם להחלטה שמקבלים בראש־השנה (לחסידות), שבו נמשכת הכתיבה וחתומה טובה על כל השנה כולה – שתהיה שנה של חיים אמיתיים, עלי־ידי זה שחדורים עם ה"מעין", מקור מים חיים, של יהדות, תורה ומצוות, שזהו כללות הענין של "פוצו מעינותיך חוצה".

חג גאולה – לכל אחד

"כיון שמדובר אודות מאורע שאירע לפני קס"ח [168] שנים, הרי לכאורה אין מקום בשכל "לחיות" ("איבער לעבן") זאת בכל שנה ושנה?!" שאלה זו הציג הרבי במהלך התוועדות י"ט כסלו תשכ"ז (תורת מנחם כרך מח עמ' 312).

והביאור:

אצל כל אחד ואחד ישנם מצבים בהם הוא מרגיש קושי לבצע עניינים שיודע בעצמו שעליו לעשותם, כמו גם עניינים של הפצת יהדות ומעיינות. נמצא, שהוא במצב של "מאסר" (נפשו האלוקית אסורה בבית־האסורים כאשר נפשי־הבהמית שולטת עליה) וממילא זקוק הוא ל"גאולה"; הגאולה היא עלי־ידי עבודת היהודי לידע שמניעות אלו אינן מציאותו האמיתית, כי רצונו האמיתי של יהודי הוא לקיים את כל המצוות ובכלל זה – "זאהבת לרעך כמוך" והפצת היהדות כו'.

לא לשרוף את העולם

בהתוועדות י"ט כסלו תשכ"ד אומר הרבי (תורת מנחם כרך לח, עמ' 260-261):

תובעים מיהודי שעבודתו תהיה באופן של שלום – לא לשרוף את העולם, ולא לעזוב את העולם וללכת ל"מדבר", אלא להיות בעולם ולעשות מהעולם דירה לו יתברך – על ידי ההנהגה באופן של "בכל דרכיך דעהו" – והיינו לא רק בשעה שלומד תורה ומקיים מצוות או מתענה כו', אלא בכל פרטי החיים.

– להמשיך מבחינת סתים דאורייתא סתים דישראל וסתים דקודשא בריך הוא, בכל הדרגות דגליא שבהם ועד ש...נשמטו של מלכא משיחא תומשך בגליא למטה מעשרה טפחים, שיבוא ויגאלנו למטה מעשרה טפחים, גאולת הנשמה בגוף, בעגלא דידן.

מעין השמחה בפעם הראשונה

מדברי הרבי בהתוועדות י"ט כסלו תשכ"ב (תורת מנחם כרך לב עמ' 264-265):

בכל שנה ושנה חוזר ונשנה עוד הפעם עניין הניצחון דחג הגאולה י"ט כסלו עם כל ההמשכות וההשפעות הקשורות לעניין זה, וממילא יש גם מקום שתהיה השמחה מעין השמחה שהיתה בשנה הראשונה ובפעם הראשונה, כיון שזהו אותו העניין... שעניין השמחה בכוחה לבטל מדידות והגבלות טבעיים – שיוכלו להמשיך וליך מתוך הוספה וחיזוק יותר בענייני התורה והמצוות... שלימוד התורה וקיום המצוות במשך כל השנה הבאה לקראתינו לשלום – יהיו ללא מדידות והגבלות, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור.

בקיאות בחסידות

בסיום התוועדות י"ט כסלו תשכ"ג (תורת מנחם כרך לה עמ' 304) אמר הרבי:

יהודי צריך להרשות לעצמו להיות בקי בתורה אור, ליקוטי תורה – ואין צריך לומר בנוגע לתנאי – המשכים, מאמרים, וכן הלאה, "וכל המוסיף מוסיפין לו"... יכולים להיות – על כל פנים – בקי בתוכן העניינים.

יש להוסיף בשקידה והתמדה בלימוד החסידות, והלימוד יביא ממילא לידי מעשה.. ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים.

ברכת השנה

בהתוועדות י"ט כסלו תשכ"ו איחל הרבי (תורת מנחם כרך מה עמ' 241):

ויהי־רצון שתהיה שנת תורה, ושנה מוצלחת בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור ועבודת התפלה [כדברי הגמרא "העוסק בתורה ובגמילות

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת וישב

חג הגאולה – כ' בכסלו

יום (ועיקר) ההתוועדות¹ דחג הגאולה.
אין אומרים 'אב הרחמים' ו'צדקתך'².
בימים אלה מתחילה ההכנה [הקרובה] לעבודה
דימי חנוכה, החל מלימוד הלכות חנוכה, הן בנוגע
לעצמו והן בנוגע להזולת³.

יום רביעי

כ"ד בכסלו

בתפילת מנחה אין אומרים תחנון.

הדלקת נר חנוכה:

בבית הכנסת – החנוכייה בכותל דרום, והנרות
מסודרים ממזרח למערב⁴ (מדליקים אותה גם
בבוקר, מיום המחרת והלאה). מקומם גבוה,
למעלה מעשרה טפחים⁵. מדליקים במנחה לפני
עלינו, ואין ממתנינים לשקיעה אלא ל'פלג המנחה'
(היום בתל-אביב: 3:40)⁶. מעמידים את הנר

הראשון בימין החנוכייה⁷. אחר-כך שרים 'הנרות
הללו' בניגון הידוע⁸.

אין אדם יוצא ידי-חובתו בנרות בית-הכנסת,
ואפילו שליח-ציבור שהדליקם צריך לחזור
ולהדליק בביתו, אך לא יברך 'שהחינו' בביתו,
אלא אם-כן מדליק להוציא גם את בני-ביתו ידי
חובתם⁹.

"כדי להוסיף בהתעוררות דגרי-חנוכה, כדאי
שתהיה מנורה דלוקה בבית-הכנסת (שכולם
מתכנסים שם) במשך כל המעט-לעת, אם אין
חשש כלל שישחקו התינוקות"¹⁰.

"מהנכון להחזיר עטרה ליושנה – לצייר את
מנורת המשכן והמקדש כשקניה באלכסון, כדעת
רש"י והרמב"ם, ועל-פי-זה יש מקום לומר שגם
החנוכיות¹¹ כדאי לעשות קניהן באלכסון. ולמה
לשנות בגוף המנורה שקניה היו ביושר ולא כחצי
עיגול"¹².

רכח. וע"ע 'התקשרות' גיליון עג עמ' 13, ודיק המסופר שם –
ב'כפר חב"ד' גיליון 740 עמ' 76.

7 שו"ע ואחרונים ס' תרע"ה ס"א. וע"ע שו"ת הצמח-צדק או"ח
ס' סז ס"ה, וב'התקשרות' גיליון רעד עמ' 18.

8 ספר-היגיונים ח"א, ניגון נג. בשנים האחרונות ניגנו זאת במניין
של הרבי בכל יום מימי החנוכה.

9 רמ"א ס' תרע"א סוס"ז ושערי תשובה שם.

10 סה"ש תש"נ ח"א עמ' 193 הערה 81, נדפס גם בשערי הל'
ומנהג או"ח ח"ב ס' רפ / שלחן מנחם ח"ג (או"ח) עמ' ער. וראה
בס' חקרי מנהגים ח"ב עמ' קסד ואילך. (וראה ד"מ תער"ב סוף
ס"ק א. וכן מובא מס' קב-הישר פרק צו, שהשמש הוא דוגמת
ואולי משום כך נפוץ להדליק בבית-הכנסת, וכן נוהגין בבית-חינו,
בנרות הרגילים, הדולקים זמן רב, ולא בשמן).

11 כמדומה, זהו שימוש נדיר של הרבי (בשיחה מוגהת) במילה
מחודשת זו.

12 לקוטי-שיחות חכ"א עמ' 169 והערה 44 [וראה 'התקשרות'
גיליון ח"י עמ' 11, ובספר 'צעירי אגודת חב"ד' עמ' 262, שהורה
הרבי לצא"ח שבלי-תביריה ניתן לוותר בעניין צורת המנורה (על
מטבעות), כיוון שכמה מגדולי ישראל עוד בימי הרמב"ם חלקו עליו
בוה, משא"כ בצירוף הלוחות מרובעות שמפורש בש"ס]. והמדובר

1 ראה דברי הרבי שהובאו ב'לוח השבוע' לשבוע שעבר, הערה 18.

2 ספר המנהגים עמ' 92.

3 סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 172 (=התוועדות' תשנ"ב ח"א עמ'
393) הערה 58.

4 שו"ע ורמ"א ס' תרע"א ס"ז.

5 פרי-מגדים ס' תרע"ה בא"א ס"ק ב. לגבי מיקום השמש, כתב
בכף-החיים ס"ק מא שנהגים תמיד – גם בביהכ"נ – שהשמש הוא
למעלה מן הנרות, ע"פ מהרי"ל שסמך זאת עה"פ 'שרפים עומדים
ממעל לו'. וכן מובא מס' קב-הישר פרק צו, שהשמש הוא דוגמת
כהן גדול בביהמ"ק. וראה מנהגים שונים בנטעי-גבריאל הל' חנוכה
פ"כ ס' ב'ג' וש"ג, והמובא להלן הע' 26.

6 מברכים רק מפלג המנחה ואילך, ראה ב"ח ר"ס תער"ב ופר"ח
ס' תרע"ט. בשו"ת-קודש תשכ"ג עמ' 401, ר"ד מנר ג' דחנוכה,
איתא: "כ"ק אד"ש דיבר עם הרש"ל [הרה"ח ר' שמואל לויטין ז"ל]
על-דבר שבימי חנוכה יתפללו מנחה בשעה 3:30, בכדי שהדלקת
נרות בביהכ"נ יהיה בזמן פלג המנחה".

ואכן, ידוע ומפורסם שהרבי דייק מאוד שלא להדליק לפני פלג
המנחה, אפילו בימים שהיו כינוסים וכו'. וכ"ה באג"ק כרך י' עמ'

מדליקים נר חנוכה. הנשואים - בחגירת אבנט¹⁷, אבל בכובע ובלבושים הרגילים, לא באלו של שבת ויום טוב¹⁸.

לשאלת רבים: בכל ערב, אם האב נמצא מחוץ לבית ויחזור בשעה שבני הבית נייעורים, ימתינו לו. אם רואה שיגיע כשהם ישנים, יבקש מאשתו או מאחד הילדים להדליק עבור הבית, ובבואו רשאי להדליק לעצמו אם כיוון שלא לצאת בהדלקתם. אם הילדים יודעים בכירור שהאב אינו מקפיד ומדליקים תוך חצי שעה מצאת-הכוכבים, ידליקו אז. לא הדליקו, מדליק כל הלילה, אם בני-ביתו נייעורים. ואם כולם ישנים, נכון להקיצם ולברך¹⁹. בבית הרב לא היתה ההדלקה ברוב עם, ואדרבה²⁰.

בימינו מחנכים את הבנים להדליק נרות חנוכה מגיל רך ביותר²¹.

17 ספר-המנהגים.

18 ספר-המנהגים. לוח כולל-חב"ד.

19 עד עלות-השחר, שו"ע ונו"כ סו"ס תער"ב. בלוח כולל-חב"ד כתב, שאם לא הקיצם - לא יברך. ובמשנה-ברורה שם כתב, שהנוהג להקל ולברך גם כשישנים אין למחות בידו.

20 ראה לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 483. ובתורת מנחם חט"ו עמ' 314: "שכאשר מישהו שלא מבני הבית נכח בזמן הדה"ג, לא היתה שביעות רצון". וראה אג"ק חכ"ד עמ' רפ (שם מחפש הרבי טעם למה ש'אין מקפידין כלל, ואדרבה', על פירסומי ניסא בהדלקה בבית - משמע שזו הוראה והנהגה לרבים). ועוד.

21 כך הנהיג הרבי בשנים האחרונות, ראה 'שבח המועדים' (תשנ"ג) עמ' 101, 'התקשרות' גיליון ח"י עמ' 14 הע' 11, וש"נ. ומשתדלים לחנכם עם כל ההידורים (ע' לקו"ש ח"ב עמ' 251).

* יש לזכור להדליק נר-חנוכה גם במקומות ציבוריים בברכה, כפי שהנהיג הרבי¹³, ולעשות זאת אחרי פלג המנחה.

הדלקה בבית:

"הציווי 'זה אלי ואנוהו' - התנאה לפניו במצוות¹⁴, כולל בנוגע לחנוכה - מנורת חנוכה נאה¹⁵.

בין מנחה למערב, אחר¹⁶ התחלת השקיעה,

כשעושים את החנוכיה קנים בדוגמת המנורה, ובפרט בהדלקות פומביות, אבל אין קפידא לעשות בצורה זו דווקא, ואדרבה רבים מהחסידיים בדרות שעברו נהגו להדליק בחנוכיה ללא קנים [עם דופן, ראה לקו"ש ח"ה עמ' 456, ואולי נובע הדבר ממה שהיו מדביקים את הנרות בכותל עצמו ללא חנוכיה, כמבואר בסידור אדמוה"ז], ואף בס' ימי בראשית עמ' 50 נדפס צילום מכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, שהדליק בחנוכה תש"י בחנוכיה כזאת. אף הרבי, כששהה לפעמים בספרייה (וי"א שכך נהג גם בביתו) הדליק בחנוכיה פשוטה, ללא קנים וללא דופן. והיו פעמים שהדליק בחנוכיה ללא דופן עם קנים מרובעים, והשמש באמצע בין הנרות. (13) כדין ההדלקה בברכה בבית הכנסת - פרטי הדברים נתבארו ב'התקשרות' גיליון תרצ"ו ('הדלקה במקומות ציבור').

(14) בלקוטי-שיחות ח"א עמ' 241 הוכיח, שלפי אדמוה"ז לימוד זה הוא מן התורה.

(15) סה"ש תשנ"ח עמ' 207 [אף שא"צ כלי, ראה סידור אדמוה"ז, ולקוטי-שיחות ח"ה עמ' 445]. וראה א"ר וברכ"י סי' תרע"ג ס"ג. ולהעיר שהרבי היה מדליק במנורה פשוטה דווקא.

(16) בלוח כולל-חב"ד הלשון: 'תיכף אחר השקיעה', אך בלוח השבוע, 'התקשרות' גיליון תשנ"ב הערה 15, כתבתי להוכיח עלמנהגנו אין מקפידין להדליק תיכף אחרי התחלת השקיעה, עיי"ש.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 138 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 6084000.

כמו־כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

הנהגת בית הרב, שהנשים והבנות (בכל גיל) לא הדליקו נרות חנוכה, אלא יצאו בזה על-ידי אביהן, ואחר כך – בעליהן.²²

כשכ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה עוזב את ביתו לפני חנוכה, היה מצוה לזוגתו הרבנית שתדליק את החנוכייה בעצמה (אף שאת הברכות הייתה שומעת מאחד הגברים).²³

מעמידים את החנוכייה על כיסא, מעל שלושה טפחים (24 ס"מ) – ואין מדייקים שיהיה למעלה משבעה טפחים או סמוך לשלושה טפחים²⁴, אך לא מעל עשרה טפחים (80 ס"מ).²⁵ ה'שמש' קצת למעלה²⁶ מן הנרות.²⁷

"קרה וצריך היה לטלטל את המנורה טפח וטפחים לקרבה לאדמו"ר כדי שיוכל להדליק הנרות, ואחר-כך היו מעמידים אותה במקומה.

22 ספר-המנהגים, עיי"ש, לקו"ש חלק ל' עמ' 312. ועל-אף האמור ב'ששלת היחס' שבראש ס' היום יום' מהדורת תשנ"ה עמ' 34, על שנת תשמ"ח (מוגה), שהריב "מעורר שכל ילד/ה ידליק נרות חנוכה בפתח חדרו", והכוונה להנדפס ב"משיחות ש"פ וישב, כ"א כסלו" ס"י (סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 162), הנה הרבי נשאל על כך כמה שאלות, ומהן: "האם גם הבנות צריכות להדליק?", והשיב: "יש לעיין ולבדוק בכל מקום לגופו של עניין את התוצאות בפועל, באיזה אופן יוסיפו בחינוך" (שיחת כ"ד כסלו בעת היחידות' לאורחים ס"ו, התוועדויות תשמ"ח ח"ב עמ' 91, בלתי מוגה. וחבל שלא נעתק ב'שלח מנחם' ח"ג (או"ח) עמ' עדר). ולמעשה המשיך הרבי לציין את 'מנהג בית הרב' שהבנות אינן מדליקות, גם בשנים הבאות – בהתוועדויות תש"נ ח"ב עמ' 51, בסה"ש תש"נ ח"א עמ' 194 הערה 84. וכן בסה"ש תשנ"א ח"א עמ' 165 הערה 110. וראה שיחות קודש תשל"ח ח"א עמ' 34. ראה גם אנציקלופדיה תלמודית ערך 'חנוכה', כרך טז עמ' רמח ורנב, ובהצמיון שם.

23 לקוטי שיחות חלק ל' שם. ועיין במשנה-ברורה ס' תרע"ה ט"ק ט.

לכאורה צ"ע, עפ"ד אדמו"ר (קו"א ס' ערב ס"ק ב, ובכ"מ), שהיודע לברך – לא יתן לאחר לברך עבורו. ואולי ה"ע פרטי שלה, שלא רצתה לברך במקום בעלה, וא"כ פרט זה אינו הוראה לאחרות. ספר-המנהגים.

לענין ג' טפחים ועשרים אמה – נחשב הגובה לפי השלהבת, ולענין עשרה טפחים – לפי בסיס הנרות, ובכל אופן, לא לפי בסיס החנוכייה (ראה שו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' סה אות ב' וש"נ).

25 שו"ע ס' תרע"א ס"ו.

26 חשוב שהשלהבת תהיה למעלה מזו של שאר הנרות. ראה משנה-ברורה ס' תרע"א ס"כ.

27 ספר-המנהגים, שו"ע ס' תרע"ג ס"א בהג"ה ונו"כ.

רבים מאנ"ש אינם מקפידים שיהיה השמש דווקא "ממעל", ומניחים אותו בצד, בנפרד (על גבי פמוט וכדומה, ויש מניחים משמאל למנורה) וי"א שכן נהגו רבותינו.

ובכל זאת בריך בעצמו והדליק²⁸. אין מדליקים נר חנוכה מנר חנוכה אחר, אלא מהשמש או מנר של חול.²⁹

מנהג רבותינו נשיאנו שהיו מדליקים נר חנוכה על פתח אחד החדרים ולא על החלון³⁰, משמאל הנכנס, דהיינו מול המזוזה, לקיים "כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל, ונמצא שהוא מסובב במצוות"³¹.

צריך להדליק את הנרות בבית שבו האדם אוכל בקביעות, ויש להעדיף את מקום האכילה על מקום השינה. ההולך לאכול באקראי בבית חברו, צריך לחזור לביתו ולהדליק שם³².

מניחים את החנוכייה סמוך לעובי מזוזה הפתח, בחלל פתח החדר, ואין מדייקים אם הנרות מונחים ממזרח למערב או מצפון לדרום³³.

כדאי ונכון שהילדים ידליקו נר-חנוכה בפתח חדרם הפרטי [אם תנאי המקום וכללי הבטיחות מאפשרים זאת], ויש בזה גם מעין חינוך 'מקדש-מעט' שלהם בחנוכה³⁴.

הנרות יעמדו בשורה ישרה ולא בעיגול. כמו-כן לא יהיה נר יוצא ונר נכנס, ולא אחד גבוה ואחד נמוך (הקובע לענין זה הוא גובה השלהבת). חייב להיות הפסק בין נר לנר, כדי שלא יתקרבו השלהבות זו לזו וייראו כמדורה. כמו-כן יש להרחיק את החנוכיות של בני הבית זו מזו, כדי

28 ספר-המנהגים שם. ומשמע, שלדעת הרבי טיטול טפח מהווה הוזה (כי בשו"ת שצויינה שם לא הוגדר המרחק כלל!). ועי' 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב ס' ע"ר. חו"מ ס' קצח ס"ב.

29 שו"ע ס' תרע"ד ס"א בהג"ה.

30 לקו"ש ח"ה עמ' 456, ועיי"ש.

31 ס' תרע"א ס"ז, לבוש וט"ז שם.

32 רמ"א ס' תרע"ז ס"א, ט"ז ומ"א שם. בענין פנימיות של ישיבות ומוסדות חינוך, בס' 'חובת הדר' (עמ' קו) כתב שהתלמידים כבני בית וחובתם מדינה בחדר האוכל, ואם ירצו – יונונו שלא לצאת בהדלקה שבחדר האוכל ואז ידליקו בברכה בחדר השינה. ובשו"ת אגרות-משה (או"ח ח"ד ס' ע אות ג ויר"ד ח"ג ס' יד אות ה) ומנחת-יצחק (ח"ז ס' מח) כתבו שמן הדין עליהם להדליק בחדר השינה כיוון שרק הוא מיוחד לכל אחד מהם. ועליהם להסדיר תור לשמירה מפני סכנת דליקה ח"ו.

33 ספר-המנהגים.

34 סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 162. וכיוון שמדובר בבית אחד, מדליק בעל-הבית במקום המרכזי, והילדים רשאים להדליק בחדרם, בקל וחומר מהאמור בהערה 21.

היה יושב אחרי הדלקת נר חנוכה בסמיכות לנרות, ולומד תורה.⁴²

* יש אומרים שיש לאכול בחנוכה מאכלי חלב וגבינה, זכר לנס שהיה עליידי יהודית, בתו של יוחנן כהן גדול.⁴³

* מנהג ישראל (תורה היא) לאכול מאכלים שעשויים בשמן, לזכר נס השמן.⁴⁴
התוועדות:

מלבד ההתוועדות עם בני הבית והקרובים ביותר (כנהוג אצל רבותינו נשיאינו⁴⁵), כדאי ונכון שבמשך ימי חנוכה [בכל יום ויום]⁴⁶ יערכו בכל מקום ומקום – בחוג המשפחה⁴⁷, וכן בבתי-ספר, מקומות עבודה וכו', לפי תנאי המקום והזמן – התוועדויות ומסיבות של שמחה בענייני דיומא⁴⁸, הן לאנשים, הן לנשים והן לטף, בנים ובנות⁴⁹ [בכל המוסדות יש להתוועד עם התלמידים לפחות פעם אחת, ובמוסדות שלומדים בהם בחנוכה – להתוועד כמה פעמים. ההתוועדות – בזמן הדלקת הנרות, לומר דבר תורה מענייני דיומא, ואחר-כך שאחד הילדים ידליק נר חנוכה לכולם. וכן יחלקו אז דמי חנוכה לתלמידים⁵⁰]. ולספר בהן אודות

ושיהיה היכר לכל אחת מהן לחוד.³⁵
מדליקים כשהחנוכייה מונחת במקומה, ומשאירים אותה במקומה כל משך הזמן שעליה לדלוק.³⁶

התחלת ההדלקה היא לאחר סיום כל הברכות. מדליקים בשמן זית, וה'שמש' הוא נר-שעווה.³⁷ מתחילים להניח את הנרות בקצה הימני של המנורה.³⁸

אמירת 'הנרות הללו' – לאחר גמר כל ההדלקה.³⁹

מתעכבים סמוך לנרות כחצי שעה.³⁹
מדייקים שידלקו הנרות חמישים דקות לכל הפחות.⁴⁰

נר שפָּכה בתוך שיעור זמן דליקתו – חוזרים ומדליקים אותו, ללא ברכה.³³

אחר שיעור זה – רשאים לטלטל את החנוכייה גם אם הנרות דולקים עדיין.³³

אחר שיעור זה – רשאים לעשות מלאכה⁴¹ שלא כנגד הנרות, וגם ביום הראשון והשמיני.³³

* בימי החנוכה צריכה להיות הוספה מיוחדת גם בלימוד התורה. כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע

42 'התוועדויות' תשמ"ב ח"ב עמ' 599 ועמ' 618. ובשיחת מוצאי זאת חנוכה תשל"ה ס"ט (מוגה, שיחות-קודש תשל"ה ח"א עמ' 284), שמייד לאחרי ההמתנה ע"י הנרות ישב ללמוד שיעור גמרא. 43 הוספות לשו"ע אדמו"ר סי' תר"ע ס"ג, מהרמ"א שם. 44 סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 196 הערה 26. כמקור הראשון למנהג זה ציינו לדברי רבי מימון אבי הרמב"ם (קובץ שריד ופליט, ירושלים תש"ה).

45 היום-יום, כח כסלו. וביאר הרבי, שזה צ"ל לא בדרך אגב, כדי 'לצאת ידי-יחובות', אלא בהתלבשות ובהכנה מקודש ובסבר-פנים יפות, שאז יתקבלו דבריו (תורת מנחם חכ"א ס"ע 295). 46 לקו"ש כרך כה עמ' 401. וראה התוועדויות תשמ"ז ח"ב עמ' 186 ואילך, ש'שמחה פורצת גדר' של חושך העולם, עיי"ש.

47 כמנהג רבותינו נשיאינו, היום-יום כח כסלו. 48 לנהוג כ'מהדרין מן המהדרין' גם בענין זה, וכמנהג שהביא הרמ"א (סי' תר"ע ס"ב) לומר שירות ותשבחות בסעודות שמרבים בהם (סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 122), כדעת הרמב"ם שימי חנוכה הם 'ימי שמחה והלל' (סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 207).

49 'ולהעיר, שענין זה שייך גם למנהג נתינת דמי חנוכה: א) נתינת דמי חנוכה פועלת שמחה. ב) כשמודיעים על חלוקת דמי חנוכה – מתקבצים רבים, וכשמוסיפים בדמי חנוכה, נוספים עליהם" (סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 165 הערה 105).

50 שיחת ש"פ וישב תשל"ד ס"ה (הנחת הת' בלתי מוגה – שיחות-קודש תשל"ד ח"א עמ' 196).

35 דרכי-משה והג"ה סי' תרע"א ס"ד ובאחרונים, וראה אנציקלופדיה תלמודית ערך 'חנוכה' עמ' שלו.

36 שו"ע תרע"ה ס"א, ובמשנ"ב ס"ק ו. 37 ספר-המנהגים, ועיי"ש הטעם.

38 ספר-המנהגים מסידור אדמו"ר, ושם נסמנו מקורות נוספים. 39 ספר-המנהגים שם, ע"פ האחרונים סי' תער"ב ס"ב. וכדלהלן – יש לעסוק באתה שעה יחד עם בני ביתו בתורה או בשמחה של מצווה.

40 ספר-המנהגים שם, ועיי"ש הטעם. ולמעשה, מדייקים בזה בלא פלוג גם כשמדליקים אחר צאת-הכוכבים, כגון במוצש"ק או כשמדליקים באיחור.

41 מהלשון בספר-המנהגים "עושים מלאכה" (ולא "עושות" או "הנשים עושות") משמע לכאורה שלפני שיעור זה גם האנשים אינם עושים מלאכה, ע' סי' חסידים סי' קכא וסי' מהרי"ל עמ' תט. אבל ראה בהשלמה לשו"ע רבנו סי' עתר"ר סו"ס ד שהבין שזו רק משמעות, וכשאר הפוסקים שהביאו זאת, גם הוא תלה זאת במנהג בפועל, וכיוון שלא ידוע שנהרו בזה רבותינו ואנ"ש בעצמם (הרה"ח ר"ל ש' גרונר, וגם בלוח כולל-חב"ד כתב זאת רק לנשים), ניתן לכל היותר לדייק שהרבי לא שלל מנהג זה (לא להרוצים להחמיר על עצמם), אבל לא שעשהו "הוראה לרבים".

מהות המלאכה לא נתפרשה (מלבד איסור כיבוס ותפירה בכף-החיים שם ס"ק ט'), ומסתבר שלא לאסור לפחות מלאכת אוכל נפש וכל מה שמתור בחוה"מ, ע"ד האמור בשו"ע רבינו סו"ס רנא.

העתידי. ואולי זה גופא יסייע שיתקרו בהקדם⁵⁸.
חינוך:

מנהג ישראל⁵⁹ לשחק ב'סביבון', וידוע מנהג בני ישראל לכתוב על ה'סביבון' את האותיות נ'ג'ה'ש, ראשי תיבות: "נס גדול היה שם"⁶⁰, ובכמה מקומות עורכים 'הצגות' הקשורות עם סיפור פרשת ימי חנוכה, מתחפשים ל'חשמונאים' וכו' [כמובן - ובפרט בקשר לבנות - הכול באופן של צניעות ועל-פי הוראת חכם], וכן ימי החנוכה מסוגלים ביותר לארגון כנסים לילדי ישראל - צבאות ה'⁶¹.

צדקה:

נוהגים להרבות בצדקה בימי חנוכה⁶², ו'אנו מחוייבים בימי חנוכה... גמ"ח בממון וגוף"⁶³. עורכים מגבית של צדקה, וזה הזמן המתאים להשלים את מגביות הצדקה של כל חודש כסלו⁶⁴, ובפרט ב'זאת חנוכה'⁶⁵.

בעניין המגביות לצדקה בימי סגולה, הודיע הרבי פעמים רבות, שעל כל אחד ואחד להתעורר ולנדב כדבעי מעצמו, גם בלא שיזכירוהו על כך⁶⁶.

יום חמישי,

כ"ה בכסלו, א' דחנוכה

תפילת ערבית, יום רביעי בערב:

אין מפסיקים לפני שמונה-עשרה כדי להכריז 'ועל הניסים'⁶⁷. מי ששכח לאומרו, אם נזכר קודם "ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל 'ועל הניסים',

נס חנוכה והלקחים שיש ללמוד ממנו. תחילה לערוך מסיבה כללית לכל הסוגים, בהשתתפות המשפיע, הרב וכיו"ב, ואחר-כך מסיבה פרטית לכל סוג בנפרד, במירב המקומות, כדי שיוכלו הכול להשתתף. וכן בקשר לילדים⁵¹.

דמי חנוכה⁵²:

הרבי הורה להשתדל לתת מעות-חנוכה לילדים [בנים ובנות⁵³, הן קטנים והן גדולים⁵⁴. וכן היה אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע נתן לבנותיו, גם אחרי הנישואין, וגם לחתניו⁵⁵] על-כל-פנים פעמיים במשך ימי חנוכה, ומה טוב - מצד התגברות חושך הגלות, כולל ובמיוחד בנוגע להידרדרות מצב החינוך - להוסיף ולהרבות באור וקדושה, ולתת דמי חנוכה גם בכל יום, חוץ מבשבת (גם לא בדבר המותר - גזירה כו') והוספה מיוחדת - כפליים, או ג' פעמים ככה - בליל הרביעי או החמישי⁵⁶.

הנשואים - יבקשו האיש מהאישה, והאישה מהאיש, וכיוצא בזה בנוגע לזקנים וזקנות, לסייע להם כ"מעות חנוכה" לעשות מבייתם 'בית חב"ד'⁵⁷. אלה שלא קיימו מנהג זה בשלמות, ישתדלו להשלים בימים הסמוכים לחנוכה, וכל המקדים הרי זה משובח⁴⁸.

יש לחלק דמי-חנוכה לכל התלמידים, ואפילו למי שספק אם הוא בגדר תלמיד - ולו על-שם

51) ע"פ שיחת ש"פ וישב תשל"ג ס"ב (בלתי מוגה - שיחות קודש תשל"ג ח"א עמ' 209) ושיחת ש"פ וישב תשל"ז סל"א (כנ"ל - שיחות קודש תשל"ז ח"א עמ' 358).

52) תוכנם - [לא לשמחם בלבד, אלא] עניין החינוך, מתן 'פרס', כ'מיקדמה' לעודדם שיוסיפו יותר בלימוד התורה ('התועדויות' תשמ"ח ח"ב עמ' 65); להראות שגם הממון הנפך לרוחניות על-ידי שמשמש לעניינים כשרים ובפרט לענייני קדושה (לקו"ש ח"י עמ' 290); ובמיוחד - לחנכם להרבות בצדקה ('התועדויות' תשמ"ט ח"ב עמ' 63).

53) סה"ש תש"נ ח"א עמ' 210.

54) שם, עמ' 199.

55) סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 163, נדפס גם ב'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב ס' רפג.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע נתן גם לכנדויתו, שיחת נר ה' דחנוכה תשל" (בלתי מוגה) בסופה.

56) לקיים מנהג כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, המובא בהיום-יום, כח כסלו - סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 163, וסה"ש תש"נ ח"א עמ' 194. 'שערי הלכה ומנהג' שם.

57) 'התועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 132.

58) אג"ק כרך כא עמ' קצה, וראה בספר 'היכל מנחם' ח"ב עמ' קצג.

59) גם בבית רבותינו נשיאינו - 'התועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 185.

60) ראה בני-יששכר מאמרי חודש כסלו-טבת מאמר ב' (מו.ב.).

סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 360 הערה 32.

61) 'התועדויות' תשמ"ב ח"ב עמ' 545.

62) ספר-המנהגים, עיי"ש בהערה, ובלקו"ש ח"ה עמ' 443 בהערות.

63) פרי-מגדים, הובא ונתבאר בלקו"ש הנ"ל.

64) 'התועדויות' תשמ"ו חלק ב' עמ' 204 ועמ' 215.

65) לקו"ש ח"ה עמ' 444.

66) 'התועדויות' תשמ"ה ח"א עמ' 652, ח"ב עמ' 1169, ח"ג עמ' 1537 ועוד.

67) ונהגו לסמן זאת בטפיחה על השולחן, כמו ב'עלה יובא' ו'טל ומטר'.

הלל, חוזר האָבֿל לעמוד, לאמירת חצי קדיש⁷⁵.
 אין לדלג לכחילה 'על הניסים' כדי להספיק
 לענות 'קדושה' ו'מודים'³³.
 לאחר חזרת הש"ץ: הלל שלם (כל ימי החנוכה),
 חצי קדיש. שלושה עולים לתורה (בפרשת נשא,
 במדבר ז, א"י): כהן - ויהי ביום כלות משה...
 לחנוכת המזבח; לוי - עד "מלאה קטורת";
 ישראל - עד "נחשון בן עמינדב". מכסים את
 ספר־התורה ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה.
 וממשיכים כסדר: אשרי, ובא לציון, קדיש תתקבל,
 בית יעקב⁷⁶ וכו' עד סיום התפילה.
 אין מתענים בחנוכה, אפילו חתן ביום חופתו⁷⁷.

יום שישי

כ"ו כסלו, ב' דחנוכה

הדלקת נר שני (יום חמישי בערב):
 כ"ק אדמו"ר מהור"י צ' לא הקפיד להחליף את
 הפתילות בכל יום⁷⁸.
 בהדלקת הנרות אין מברכים 'שהחיינו' (אלא
 אם־כן זו ההדלקה הראשונה שלו השנה). מדליק
 תחילה את הנר החדש, משמאל לנר שהיה אמש,
 וממשיך משמאל לימין (וכן בכל הלילות). אחר
 הדלקת כל הנרות אומר: "הנרות הללו"⁷⁹.
 שניים מקרא ואחד תרגום: למנהג רבותינו,
 קוראים הלילה את עליית 'ראשון', או גם 'שני'.
 שחרית: כדאמול. קריאת התורה למנהגנו:

75 מכיוון שהוא סיום לתפילת שמו"ע, שו"ע אדמו"ר סי' נה ס"ד.
 76 סידור אדמו"ר אחרי הלל. וראה שער הכולל פי"א סכ"ג.
 77 שו"ע ורמ"א סי' תקע"ג. הוספות לשו"ע אדמו"ר סי' תר"ע
 ס"ה. לוח כולל־חב"ד.

78 'התועדויות' (טו) תשט"ז ח"א עמ' 303, עיי"ש הטעם. וכנראה
 נתברר הדבר מאז קונטרס 'ברוך שעשה ניסים' חנוכה תשי"א, שבו
 נדפסו מנהגי חנוכה לראשונה, שם כתב הרבי: "נהגו שהפתילות
 יהיו בכל יום חדשות. ויא' דאין חוששין לזה, ואדרבה הישנות נוחין
 יותר לדלוק, ולע"ע, לא יכולתי לברר מנהג רבינו בזה" [משמע
 שאם יתברר מנהגו, יזכרע הספק]. וחבל שבס' המנהגים, שנדפס
 בשנת תשכ"ו, נתקע משם ללא שינוי [ולא ידוע שהכניסו אז לרבי
 את השיחה הנ"ל כלל], למרות האמור באותה שיחה. ומה שהרבי
 נהג (עכ"פ בשנים האחרונות) להדליק בפתילות חדשות בכל
 יום, הנה עד שנת תשמ"ח הוכנה החנוכיה ע"י הרבנית או אחד
 מהמשב"ק בבית, ואח"כ - ע"י הר"ר שד"ב באגבורג, ולא ידוע אם
 קיבלו הוראות מהרבי על כך.

79 ספר־המנהגים עמ' 70, מסידור אדמו"ר ועוד.

ואם כבר אמר "ה" - אינו חוזר⁶⁸. בברכת המזון,
 אם נזכר קודם "ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל
 'על הניסים', ואם כבר אמר "ה" - אינו חוזר, אך
 כשיגיע לפני "הרחמן הוא יזכנו"⁶⁹, יאמר: "הרחמן
 הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים
 ההם בזמן הזה, בימי..."⁷⁰.
 תפילת שחרית:

נוהגים להדליק נר חנוכה בבית־הכנסת
 (מקומו כבליל אמש) בלא ברכה, לפחות עד אחר
 התפילה⁷¹. גם כעת מדליקים על־ידי שמש⁷².
 בחנוכה יורד האָבֿל לפני התיבה⁷³, חוץ
 מאמירת הלל⁶². [בכל זמן שמתפללים בבית־
 הכנסת, מדליקים נרות בעמוד הש"ץ⁷⁴]. לאחר

68 ובט"ז סי' תרפ"ב סי"ג ו"א שם ס"ק ב כתבו שכל־שכן שמי
 ששכח בתפילה יאמר קודם יהיו לרצון האחרון "יהי רצון מלפניך
 שתעשה לנו ניסים ונפלאות כמו שעשית לאבותינו בימים ההם
 בזמן הזה. בימי מתיהו...".

69 סידור יעב"ץ (בהוצאת אשכול ח"א עמ' תסה), שלחן שלמה
 וערוך השלחן סי' תרפ"ב סי"ג (וכ"מ ביד אפרים וכו' שבהערה
 הבאה), וכ"כ בקצות השלחן סי' מז בבדי השלחן ס"ק יח כ'מנהג
 העולם'. וסיים "ומסידור הנוסח שאומרים תחילה 'ונאמר אמן',
 משמע ששם הוא סיום ברכת הרחמן". וכוונתו כנראה לשלול את
 המובא בלוח א"י בשם האדר"ת לומר זאת מייד אחר 'אל יחסרנו'
 שלדעתו שם הוא סיום הברכה (הובא גם בנטעי־גבריאל הל' פורים
 פרק עה הע' ח), משא"כ לדידן שאין עונים שם אמן, סיום הברכה
 הוא ב'ונאמר אמן' (כמ"ש באג"ק ח"ז עמ' רכה [אבל שם כתב
 רק שסומכים על אמן זו, ולא דקאי על כל הברכה, דאל"כ מדוע
 "אין יכול לגזור אומר 'ונאמר אמן' (בברכת בעה"ב, כדברי שו"ע
 אדמו"ר שם ס"ה מהמ"א שם)]. וראה בטור סו"ס קפט: "נהגו
 להאריך בברכת הטוב והמטיב 'הרחמן' בכמה גווני", משמע שטרם
 נסתיימה הברכה. וראה בשו"ע אדמו"ר שם סוס"ז), ולכן אומרים
 שם 'על הניסים'. אלא שהקצות השלחן בעצמו פסק לעיל ס"ב
 (מחיי אדם מז, א, שלא כהוראות רבותינו בזה שהתפרסמו אח"כ)
 שיש לענות אמן אחר 'אל יחסרנו', וצ"ע. כן צע"ק מדוע לא נאמר
 שסיום הברכה הוא ב'ונאמר אמן' שבסוף כל בקשות 'הרחמן',
 ונסמך על ה'אמן' שאומרים עליו.

70 רמ"א סי' תרפ"ב ס"א. ובראש־חודש, יקדים לזה 'הרחמן הוא
 יחדש' משום דתדיר קודם - יד אפרים, משנ"ב וכה"ח שם.

71 פרמ"ג סי' תרע"ה בא"א ס"ק ד.

72 ראה טעמים לזה ב'שערי הלכה ומנהג' שם עמ' רעו / שלחן
 מנחם (או"ח) ח"ג עמ' ער.

73 ספר־המנהגים עמ' 8.

74 ראה בס' 'משבחי רבי' עמ' 48, שהרבי אמר להרה"ח ר"ל שי'
 גרונ: "בכל פעם כשמתפללים - גם כשאין הש"ץ 'חיוב' - צריכים
 הנרות לדלוק!" (באם יש 'חיוב' במניין זה. באם לאו - יש להדליק
 רק ב' נרות - ממכתב, 'התקשרות' גיליון תר"פ עמ' 18).

ההדלקה בכל יום, יש להקפיד לצקת יותר שמן, כדי שידלקו הנרות לפחות חמישים דקות אחרי שקיעת החמה (מי שמדליקים בנרות מוצקים, יש לעוררם שידליקו בנרות גדולים יותר מבכל יום).

היום אין מתעכבים חצי שעה סמוך לנרות⁸⁶. * מגש, ואף כיסא או שולחן שהניחו עליו נר-חנוכה, נעשה בכך 'בסיס לדבר האסור', ונאסר בטלטול בשבת. אם יודעים שיזדקקו במשך הערב לשימוש בכיסא, או להזיזו הצידה כדי לעבור שם (ולא רק כדי "שלא ישחקו בו הילדים" וכדומה), קיימות שתי אפשרויות:

(א) להניח את החנוכייה על מגש, ויחד איתה להניח שם מבעוד-יום חלה (או גביע-קידוש חשוב), שאז יהיה המגש מותר בטלטול, לאחר שיכבו הנרות, כ"בסיס לדבר האסור ולדבר המותר", עם החנוכייה שעליו, לכל מקום שרוצים, כ"טלטול מן הצד לצורך דבר המותר", והכיסא יתפנה.

(ב) להניח את החנוכייה על הכיסא יחד עם חלה כנ"ל. לאחר שיכבו הנרות ויזדקקו למקום הכיסא, יהיו רשאים לטלטל הצידה, לכל מקום שרוצים, את הכיסא וכל אשר עליו, כנ"ל במגש, והמקום יתפנה⁸⁷.

86) היום-יום, כ"ה בכסלו (ומהלשון משמע, שבכל זאת התעכב מעט), ספר-המנהגים.

87) הרה"ג ר' לוי-יצחק של' הלפרין, ע"פ שו"ע אדמוה"ז ס' רע"ז ס"ו, רע"ט ס"ד, ש"ט ס"ו, ש"א ס"ט (העניין נדון ונתבאר לפרטיו ב'התקשרות' גיליונות רפג, שפה, שפז, שפט וש"ג). במקרה של צורך גדול לטלטלו לפני-כן, יעשה שאלת חכם ע"פ המבואר בס' רע"ז ס"ג.

כהן - "ביום השני... מלאה קטורת", לוי - "פר אחד... בן צוער", ישראל - "ביום השלישי...", וכיצא בזה בשאר ימי החנוכה, קורא השלישי את היום הבא⁸⁰.

שניים מקרא ואחד תרגום: ביום שישי אחר-הצהרים קוראים את כל פרשת 'מקץ' עם הפטרתה המקורית, וניתן לקרוא היום גם את הפטרת שבת חנוכה⁸¹ (או כהנהגת רבותינו, לחזור מחר בבוקר מ'שביעי' עד גמירא עם הפטרת שבת חנוכה⁸²). * יש לזכור לערוך את ההדלקה הפומבית אחרי פלג המנחה.

מתפללים מנחה ומדליקים נר חנוכה בבית-הכנסת [וטוב שיהיו עשרה בבית-הכנסת בשעת ההדלקה⁸³], ובבית [ראה להלן], ואחרי-כך נר שבת⁸⁴, אבל אין להתפלל מנחה ביחידות לצורך כך⁸⁵.

היום, מכיוון שמדליקים לפני זמן הדלקת נרות שבת, שהוא מוקדם לפחות בכ-20 דקות מזמן

80) אג"ק כרך י עמ' רצו. וממנה נכנסה ההוראה ללוח כולל-חב"ד, ואחרי הפירסום שם - כתב הרבי באג"ק כרך טו עמ' כה: "וכן כתב גם הר"ב שי' נאה בלוח כולל חב"ד, שעברתי עליו. ופליאה מה גרם לספק בהנהגת חב"ד מפורסמת" (=שגם בארה"ק מנהגנו כדעת הרמ"א ס' תרפ"ד ס"א, וש"ת הצמח-צדק או"ח ס' סח. 'שלחן מנחם' (או"ח) ח"ג ס' שלו).

81) היום-יום ל' סיוון. וראה שו"ע אדמוה"ז ס' רפה ס"ו. 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א ס' קלב / שלחן מנחם (או"ח) ח"ב עמ' כט ואילך, וש"ג. לוח כולל-חב"ד.

82) 'היום יום' ד' טבת. וראה אג"ק סוף כרך ח"י.

83) לוח כולל-חב"ד.

84) ספר-המנהגים, ראה שם הטעמים לזה.

85) קיצור של"ה הל' חנוכה, וא"ר ר"ס תרע"ט. וכן נהג הרבי אחרי שנת תשמ"ח, כאשר חזר מן ה'אוהל' סמוך לשקיעה: הדליק נר חנוכה, נר שבת, ואחרי-כך התפלל מנחה בציבור.

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש